אגרא דכלה — פקודי

אלה פקודי המשכן (שמות לח כא). כל מקום שנאמר אלה פסל את הראשונים. המנין והמפקד הזה של המשכן, פסל וביטל את הקטרוג של חטא עגל שהיה בו מנין ומפקד, קכ"ה קנטרין מנין מסכ"ה (שמות לב ח), כנודע (שמו"ר פמ"ב ח'):

ויאמר עוד אל"ה פקודי המשכן (שמות לח כא). להיות כל מנין אין בו סימן ברכה (תענית ח' ע"ב), שאני מנין של משכן שהוכרח להיות במנין ובמפקד, כי כל דבר ודבר שבו, מרמז לאורות עליונים ולמשכן העדו"ת של מעלה, והוכרח כל דבר להיות במספר על פי כוונה בלי תוספת ומגרעת, מרמז לרמזי החכמה בדקדוק, ואדרבה על ידי הדקדוק הרב והעצום בלי תוספת ומגרעת, על ידי זה שרתה בו הקדושה והברכה העליונה, ואדונינו משה שידע מקור כל דבר ודבר, הוא מסר להם המסורת האיך יעשו כל כלי וכלי במשקלו ומניינו, כדי שתשרה קדושה העליונה במלאכתם. וז"ש אל"ה פקודי המשכן פסל את הראשונים, כל הפקודים והמניינים שבעולם שעל ידי המניינים מסתלקת הברכה, וכאן אדרבא על ידי המנין והמפקד שרתה הברכה, ומה נשתנה המפקד הזה, לזה אמר משכן העדות שהוא מכוון למשכן העדות של מעלה, אשר פקד על פי משה שלמדם דעת מהו מרמז כל מנין ומפקד, והבן. וזה שרמזו במדרש (שמו"ר פנ"א א') בהתחלת הפרשה איש אמונות רב ברכות (משלי כח כ), אתה מוצא כל מי שהוא נאמן, הקב"ה מביא ברכות על ידו, איש אמונות זה משה. וכוונתו למ"ש לתרץ אל"ה פסל את כל המופקדים שאין ברכה שורה עליהם, ועל ידי המפקד הזה שהיה על ידי איש אמונות זה משה, באה ברכה לעולם:

אלה פקודי וכו' עבודת הלוים ביד וכו' (שמות לח כא). בתרגום יונתן ברם פולחן ליואי הות בידא וכו'. ונ"ל הפירוש דהנה חשבון הוא צמצום מצד הגבורה, והנה עינינו רואים אשר החשבון שהוא מבחינת הגבורה היה על פי משה, וסלקא דעתך אמינא שגם עבודת הלוים שהם מסטרא דגבורה היה על ידי משה. וז"ש הכתוב רק החשבון היה על פי משה, מה שאין כן עבודת הלוים היה על ידי איתמר, והבן הדבר:

כאשר צוה י"י את משה (שמות לט א). בכל מלאכה ומלאכה נאמר כאשר צוה י"י את משה. להורות שחששו פן יחסרו איזה כוונה ויחוד הנצרך לכל מלאכה ומלאכה, אמרו בכל מלאכה כאשר צוה י"י את משה, שעושים על דעת המצווה, וכבר כתבנו מזה כמה פעמים:

ותכל כל עבודת וכו', ויעשו בני ישראל וכו' (שמות לט לב). איני יודע מה מלמדינו כל הפסוק. ונראה דמלמדינו דעת איך הבא לטהר מסייעין אותו, וכל מה שהתשוקה מתרבה בעשיית המצוה, הש"י למשען לו לגמור המצוה, הגם שהוא כמעט מן הנמנע הש"י עוזר לו. ומשמיענו זה הפסוק דמלאכת המשכן היה למן הנמנע למין האנושי שתעשה על ידו, וכבר ידעת שכמה וכמה עניינים היו דרך נס, כמו הבריח התיכון וכיוצא (ב"ר פצ"ד ד'), רק להיות גודל תשוקתם לקיים רצון יוצרם עשו מה שהוא בחוקם וכחם, והאמינו בי"י ובטחו בישועתו, ועל ידי זה נגמרה העשיה. וז"ש ותכ"ל כל עבודת כו', ותכ"ל מלשון כלת"ה נפשי (תהלים פד ג), שכל עבודת המשכן היה בתשוקה רבה, ועל ידי כך ויעשו בני ישראל ככל וגו':

ויעשו בני ישראל וכו' כן עשו (שמות לט לב). הנה כ"ן עש"ו מיותר. אך זכור תזכור מ"ש לעיל שכל עושי המשכן חששו פן יחסרו איזה כוונה, ועשו הכל כאשר צוה וכו' על דעת המצווה אדון העולם, ועל דעת המצווה אדונינו משה הם חששו כן, אבל הכתוב העיד שלא חסרו כלום מהכוונות, רק כן עשו בפרט בכוונות ויחודים בלי גירעון:

וירא משה את כל המלאכה והנה עשו וגו' כן עשו ויברך אתם משה (שמות לט מג). שאדונינו משה ברוח קדשו ראה והביט במלאכה שכח הפועל בנפעל, הכיר בהנפעל ב' הכוונות, כוונה כללית כאשר צוה כו', והכוונת הפרטיות כנ"ל, אז הבין גודל תשוקתם לעבודת יוצרם, שחששו פן לא יצאו ידי חובתם ועשו כל אופנים המועילים, אזי ויברך אותם משה:

ויכתבו עליו מכתב פתוחי חותם קדש לי"י (שמות לט ל). הנה בפרשת תצוה (שמות כח לו) תירגם אונקלוס כתב מפרש קדש לי"י, וכאן תירגם קודשא לי"י. ונ"ל דהנה התרגום הוא אשר מתרגמין בו להמון, להבינם מצות התורה בלשון שמדברים. והנה ציווי העשיה היא גם לדורות, והנה על הציץ היה מוכרח להיות חקוק דוקא בלשון הקודש, על כן הניח כפשוטו, מה שאין כן כאן בעשייה לא נפקא מינה לדינא, תירגם הדבר, והבן:

ביום החדש הראשון באחד לחדש (שמות מ ב). הוה ליה למימר בקיצור באחד לחדש הראשון. והנראה על פי מה שקבלנו דאותן הי"ב ימים הראשונים דניסן ימי הקרבת הנשיאים, המה כח כללי לי"ב חדשי השנה, כל יום רומז לחודש שלם, כן שמענו מכבוד אדמו"ר הרב הק' מהרמ"מ זצ"ל, וזכי הראות יכולין להתבונן בכל יום איזה מאורעות יהיה בחודש אשר הוא נגד היום ההוא, וכבוד אדמו"ר הרב הק' מהריע"צ היה כותב ברוח קדשו בכל יום מה יהיה בכל חדש, כנודע הדבר בפרסום לחבורתינו קדש, ובאותו השנה שנתבקש

בישיבה של מעלה בחדש מנחם, לא כתב רק עד מנחם, והענין הוא בפרסום. ואם כן לפי זה יום הראשון, הוא נגד כל החודש הראשון. וז"ש ביום החדש הראשון, רצ"ל באותו יום שהוא נגד החדש הראשון, היינו באחד לחודש, נ"ל:

וירכסו את החשן מטבעתיו אל טבעת האפד וכו' להי"ת על חשב וגו' (שמות לט כא). להי"ת חסר ו'. נ"ל דהנה חשן ואפד מבואר בזהר (ח"ב רל"א ע"א) רמז לזעיר ונוקב', על כן מחוייבים להיות מחוברין ולא יזח החשן מעל האפד. והנה שאלו לקדוש י"י מהרד"ב זצוק"ל על מה שאמרו רז"ל (יומא נ"ד ע"ב) שבעת החורבן מצאו האויבים את הכרובים כמער איש כו', והרי זה דוקא כשישראל עושים רצונו של מקום, מה שאין כן בהפוך ח"ו הכרובים הופכים פניהם זה מזה (יומא נ"ד ע"א). ואמר מהרד"ב שהוא כי חייב אדם לפקוד וכו' בשעה שיוצא לדרך (יבמות ס"ב ע"ב), על כן הנשמה היותר מעולה היינו נשמת משיח נולדה בט' באב (פתיחתא דאס"ר פי"א), שהוא מהיחוד המעולה ואהבה יתירה בעת היציאה לדרך. והנה כבר ידעת זעיר ונוקב' מרומזים בו"ה, הו' הוא זעיר ה' נוקבא שכינתא קדישא, והנה תיבת להיו"ת יש בו ו"ה, נשאר אתוון תל"י בגימטריא חס"ד די"ן ורחמי"ם, הן המה הג' קווין הנמשכים מו' לה'. והנה נכתב חסר ו', להורות דגם בעת הסתלקות הו' יתמשך היחוד, כי חייב אדם לפקוד כו', והבן אומרו להיות על חש"ב האפ"ד מלשון מחשבה, כי משתוקקת על כו' בשעה כו', וחייב לפקוד וכו' שתשאר המחשבה דבוקה כחותם על לב. וזה אומרו ולא יז"ח וכו' בשום פעם, והבן חש"ן בגימטריא משי"ח, בין והתבונן שהוא בגימטריא י"י מלך י"י מלך י"י ימלך, והשם הטוב יכפר בעדינו:

חות"ם (שמות לט ל). מלא ו' אות חיים ג' בתורה. רמז לג' פעמים שנחתמין לחיים (ר"ה ט"ז ע"ב), צדיקים גמורים נחתמין בראש השנה, בינונים תלוים ועומדים עד יום הכיפורים, ועושין תשובה ונחתמין לחיים, ואם לא עשו תשובה, אף על פי כן מהני להו תשובה עד יום הושענא רבה (עיין זוהר), ונחתמין לחיים:

מדרש (ב"ר פמ"ד כ"א) אמר הקב"ה לאברהם כל ימים כו', במה אתה מבקש שישתעבדו בניך בגיהנם או במלכיות. אמר ר' חנינא בר פפא אברהם בירר לו המלכיות, ומנין שנאמר (דברים לב ל) אם לא כי צורם מכרם וכו'. הנה כן הוא גם כן בגמרא בקצת לשון אחר. והנה מן הצורך להתבונן וכי סלקא דעתך שבחטוא איש מישראל לא יתענש בגיהנם, והלא כל הזהר והתלמוד מלאים מזה מדברים מעונשי גיהנם. אבל אם תדקדק היטיב בלשון המדרש תתבונן מ"ש במה אתה מבקש שישתעבדו בניך בגיהנם או במלכיות, הנה אמר לשון שעבו"ד גם אצל גיהנם, דהנה שעבוד מיקרי כשאחרים שולטים על האדם, והוא מוכרח לעשות דבר שאינו כרצונו, והוא דבר מתנגד לטבעו. והנה החולה כשיחלה ח"ו ונותנים לו סמים מרים והוא דבר נגד טבעו, עם כל זה לא מיקרי שיעבו"ד, ואדרבא ישמח בזה ויקבל הסמים בחשק, כיון שיודע בדעת שלימה שרפואתו תלוי בזה, וכל מה שיתרבה דעת החולה ויודע בודאי שעל ידי זה יהיו לו הרפואה, כמעט לא ירגיש במרירות הסמים ותהיה לו לשמחה, מה שאין כן כשאין דעתו שלימה ואינו מבין, והנה כופין אותו לקבל הרפואה, הנה ירגיש במרירות נגד טבעו ותהי עליו הדבר כמשא כבידה בשעבוד. והנה בני אדם בחטאם מן ההכרח שיקבלו עונשם להתם פשע, והנה אם היה להם דעת שלימה בעת קבלת העונש, הנה כמעט לא יחשב להם לעונש, ואדרבא ישמחו כעל כל הון, כיון שיודעים שרפואתו תלוי בזה. והנה העונש הגמור הוא כשלא ידע שרפואתו תלוי בזה, זה מיקרי שיעבוד ועבודה נגד הטבע, ועל ידי זה ינוכה לו מה שהיה נהנה מן העבירה. והנה אמר הש"י במה אתה רוצה שישתעבדו בניך שיהיו להם שעבוד, דהיינו שלא יהיה להם מקור הדעת והתבוננת, בגיהנם או במלכיות, והנה בירר אברהם המלכיות שהמלכיות יהיה בשיעבוד, מה שאין כן גיהנם ח"ו בבן ישראל אינו בשיעבוד, כי נפשו יודעת מאוד כי זה רפואתה ותהי לה לשמחה, על כן גדול שבח שעולה מן הגיהנם כו' (שוח"ט מזמור פ"ד ג'), ומה שאמרו רז"ל (עירובין י"ט ע"א) רשעים אפילו על פתחה של גיהנם אינם חוזרים בתשובה, זהו ברשעי אומות העולם (כמבואר בגמרא), שאין להם דעת בגיהנם ומבעטין ביסורי גיהנם, כי הוא שעבוד גדול ביסורין, נ"ל:

ולא יכו"ל מש"ה וכו' כ"י שכ"ן עלי"ו הענ"ן (שמות מ לה). פירש רש"י וכתוב אחד אומר (במדבר ז פט) ובבוא משה אל אהל מועד, בא הכתוב השלישי והכריע ביניהן כי שכן עליו הענן, אמור מעתה כל זמן שהיה עליו הענן לא היה יכול לבוא, נסתלק הענן נכנס ומדבר עמו. הנה לכאורה דברי רש"י תמוהים דמאי קשה, הרי מפורש בפסוק בסמוך ולא יכול וכו' כי שכן כו'. והנראה דקשה דאי אפשר לומר דתיבת כ"י הוא נתינת טעם, דאין זה טעם מספיק דהרי משה נגש אל הערפל אשר שם האלקים (שמות כ כא) ויבוא משה בתוך הענן (שמות כד יח), והאיך לא היה יכול לבוא אל המשכן מפני ששכן עליו הענן. ונ"ל דתיבת כ"י אינו נתינת טעם, רק יתפרש מלשון כאש"ר, כמו כ"י יהיה היובל (במדבר לו ד), דפירושו כאשר יהיה היובל. והטעם הוא כמ"ש בזהר (ח"ב רל"ה ע"א) כאשר הכלה מתקשטת, אין מהראוי לחתן לכנוס עד שתתלבש בקישוטיה. וזה שאמר רש"י דבכאן נאמר ולא יכול משה וכו', ושם נאמר ובבוא משה וכו', ואי אפשר לומר דלא היה יכול לכנוס ותיבת כ"י הוא נתינת טעם, דאי אפשר לומר כן כנ"ל. לזה כתב דאף על פי כן בא הכתוב השלישי והכריע כי שכן עליו כו', ופירש כ"י כל זמן שהיה עליו הענן לא היה יכול, כי אין זה מהראוי כנ"ל, אבל אם נסתלק נכנס ומדבר, והבן:

נשלמה פרשת פקודי וסדר שמות